

УДК 159.9:364

DOI <https://doi.org/10.32782/3041-1351/2026-1-15>**Мойсеюк Василь Петрович**

кандидат педагогічних наук,
викладач кафедри соціальної роботи
та соціокультурної діяльності імені Т. Сосновської,
Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти
«Кам'янець-Подільський державний інститут»
moyseuk02@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-4366-2402

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Вступ. Стаття присвячена дослідженню психологічних аспектів формування професійної культури соціальних працівників. Оскільки саме від високого рівня володіння фахівцями професійними знаннями, вміннями і навичками, сформованості професійно-важливих якостей залежить продуктивність, якість їхньої роботи, успішність та результативність виконання професійних обов'язків. Професійна культура дозволяє соціальним працівникам досягнути високих результатів у професії, оскільки передбачає глибоке розуміння процесів, критичне осмислення досвіду та прагнення до досконалості. Вона забезпечує можливість фахівцям відчувати себе впевнено, комфортно й розкуто у своїй професійній діяльності, усвідомлюючи свою важливу роль та відповідальність. Опанування соціальними працівниками навичок професійної культури обмововлює їхню самоактуалізацію, резильєнтність та професійне довголіття.

Мета роботи полягає у дослідженні особливостей та виявленні психологічних чинників, що впливають на формування професійної культури соціальних працівників.

Наукова новизна. Розкриття особливостей впливу психологічних чинників, що сприяють формуванню професійної культури соціальних працівників.

Висновки. Констатовано, що психологічні чинники мають важливе значення у формуванні професійної культури майбутніх соціальних працівників. Їхня професійна діяльність безпосередньо пов'язана з емоційними переживаннями, участі у вирішенні різного роду проблем людей та забезпеченні їхніх життєво необхідних потреб. Тому сформованість відповідних психологічних якостей та установок є критично важливими для результативної, ефективної та етичної практики соціальних працівників.

Виокремлено та проаналізовано чинники професійної культури соціальних працівників: співчуття та емпатія, рефлексія і самоусвідомлення, повага до різноманітності і толерантність, саморегуляція та емоційна стійкість, міжособистісна компетентність та комунікативні навички, відповідальність та етична свідомість.

Ключові слова: соціальні працівники, професійна культура, психологічні аспекти професійної культури, професіогенез, чинники професійної культури.

Moiseiuk Vasyly Petrovych

Candidate of Pedagogical Sciences,
Lecturer at the Department of Social Work, Psychology
and Sociocultural Activity named after T. Sosnovska,
Educational and rehabilitation institution of higher education
«Kamianets-Podilskyi state institute»

PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF FORMING THE PROFESSIONAL CULTURE OF SOCIAL WORKERS

Introduction. The article is devoted to the study of psychological aspects of the formation of professional culture of social workers. Since it is the high level of professional knowledge, skills and abilities of specialists, the formation of professionally important qualities that determine the productivity and quality of their work, the success and effectiveness of their professional duties. Professional culture allows social workers to achieve high results in the profession, as it involves a deep understanding of processes, critical reflection on experience and the pursuit of excellence. It enables professionals to feel confident, comfortable and relaxed in their professional activities, realising their important role and responsibility. Mastering the skills of professional culture by social workers determines their self-actualisation, resilience and professional longevity.

Purpose and objectives of the article. The purpose of the article is to study the features and identify the psychological factors that influence the formation of professional culture of social workers.

Scientific novelty. The article reveals the peculiarities of the influence of psychological factors that contribute to the formation of the professional culture of social workers.

Results. It is stated that psychological factors are important in the formation of the professional culture of future social workers. Their professional activities are directly related to emotional experiences, participation in solving various kinds of people's problems and meeting their vital needs. Therefore, the formation of appropriate psychological qualities and attitudes is critical for the effective, efficient and ethical practice of social workers.

The factors of the professional culture of social workers are identified and analysed: compassion and empathy, reflection and self-awareness, respect for diversity and tolerance, self-regulation and emotional stability, interpersonal competence and communication skills, responsibility and ethical awareness.

Key words: *social workers, professional culture, psychological aspects of professional culture, professional genesis, factors of professional culture.*

Вступ. Сучасне українське суспільство характеризується значною кількістю соціальних проблем, а саме: бідність, насильство, залежності, вимушена міграція, війна, проблеми людей з особливими потребами та ветеранів, внутрішньо переміщених осіб, кризові ситуації тощо. Саме соціальні працівники є фахівцями, які покликані допомагати людям, які потрапили у складні життєві обставини. Це вимагає від них не тільки високого рівня володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями і навичками, але і глибокого розуміння етичних норм, толерантності, дотримання принципів соціальної справедливості, здатності критично мислити, поваги до особистості клієнта, доброзичливості, емпатії і резильєнтності.

Воєнні дії на території України значно загострили існуючі складні соціальні проблеми та стали причиною появи нових, що потребує від соціальних працівників особливої уваги, чутливості, адаптивності та глибокої рефлексії травматичного досвіду постраждалих категорій населення. Сформованість професійної культури у соціальних працівників, обумовлює їх здатність ефективно надавати психологічну допомогу, здійснювати консультативну і посередницьку діяльність, працювати над вирішенням кризових ситуацій клієнтів в екстремальних умовах праці, сприяти соціальній адаптації і соціалізації постраждалих.

Формування професійної культури у соціальних працівників є не просто одним із основних завдань, а нагальною потребою нашого суспільства, спрямованою на забезпечення ефективної та якісної соціальної підтримки громадян, сприяння його розвитку та забезпечення соціальної стабільності та гуманних взаємовідносин між людьми. Усвідомлення актуальності цієї проблеми є першим кроком до розробки та впровадження ефективних методик і стратегій освіти, спрямованих на формування і підготовку відповідальних та висококваліфікованих фахівців соціальної сфери, здатних гідно відповідати на виклики сучасності.

Варто зазначити, що актуальність дослідження проблеми формування професійної культури соціальних працівників обумовлена наступними протиріччями: новими соціокультурним умовами, що характеризуються потребою у висококваліфікованих фахівцях соціальної роботи, та відсутністю методологічної та методичної бази для забезпечення цієї потреби; завищені очікуваннями суспільства від соціальних працівників та їх реальними можливостями і статусом; особистісними переконаннями, цінностями фахівців і професійними вимогами, принципами, стандартами соціальної роботи; академічною підготовкою і вимогами сучасної практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування професійної культури соціальних працівників є важливою та актуальною, про що свідчить ряд наукових досліджень у цьому напрямку.

Вивченню змісту, структури та деяких аспектів формування професійно-психологічної культури у фахівців соціономічного профілю присвячені наукові праці В. Аристової, Г. Балла, О. Видри, О. Винославської, Н. Волошко, І. Євстаф'євої, Н. Ісаєвої, Л. Колмогорової, І. Малісової, О. Моткова, Н. Певзнер, П. Перепелиці, Н. Пророк, В. Рибалки, З. Становських, Т. Тарасової, С. Шандрук, та інших. Проблема формування професіоналізму особистості спонукала на проведення наукових розвідок у цьому напрямку науковців: В. Бодрова, К. Гуревича, Є. Клімова, Г. Ложкіна, Б. Ломова, А. Маркової, В. Шадрікова. Дослідження сутнісних аспектів феномену «професійна культура» представлені у наукових працях І. Ісаєва, В. Гриньової, Н. Крилової, М. Лукшевича, Д. Маркевича, Г. Соколової, Л. Різника та ін.

Проте цілісного і системного дослідження психологічних аспектів формування професійної культури соціальних працівників нами не виявлено. На наш погляд, здійснення такого дослідження є актуальним та викликає науковий інтерес, зокрема, необхідності розкриття особливостей впливу психологічних чинників, що сприяють формуванню професійної культури соціальних працівників.

Мета дослідження полягає у дослідженні особливостей та виявленні психологічних чинників, що впливають на формування професійної культури соціальних працівників.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування професійної культури соціальних працівників обумовлює розвиток їх професійної ідентичності, усвідомлення своєї ролі та місії у суспільстві, допомагає визначити власні цінності та правильні орієнтири у професійній діяльності. Сформованість у фахівців соціальної сфери високої професійної культури сприяє підвищенню престижу та довіри до їхньої професії у суспільстві, а позитивний імідж соціальної роботи дає можливість залучити до навчання талановиту, прогресивну молодь, забезпечує їхню особистісну, професійну самореалізацію та розвиток соціальної сфери у цілому.

Відповідно до інтерпретації культурологічного словника, професійна культура «характеризує якість і рівень професійної діяльності, що залежать від соціально-економічного стану суспільства і сумлінності в оволодінні відповідними навичками, знаннями певної професії та їх практичному використанні» [3, с. 173]. Науковець А. Капська зазначає, що професійна культура, окрім необхідних знань, практичних умінь і навичок вміщує у собі певні особистісні якості, норми ставлення до різ-

них складових професійної діяльності [1]. Натомість, О. Музальов стверджує, що саме культурологічна освіченість особистості є важливим фактором формування професійної культури фахівця. На його думку, вона сприяє адаптації до навколишніх умов соціального середовища, активно змінює соціально-психологічні особистісні чинники, спрямовує і регулює духовні, моральні установки та професійні орієнтації особистості з притаманною їй здатністю до постійного самоствердження, самовдосконалення і творчості [8, с. 150]. Вчена Т. Щеголева доводить, що професійна культура є результатом професіоналізму, який обумовлений науковою організацією праці, інтелектом, його морально-психологічним станом, службовим і педагогічним етикетом [10, с. 15].

Варто зазначити, що на сформованість професійної культури фахівців соціальної сфери, значно впливає професіогенез особистості. Який полягає у безперервному, цілісному процесі їх розвитку і становленні як професіонала. Він бере свій початок з моменту обрання та прийняття майбутньої професії і триває впродовж усієї активної трудової діяльності людини, аж до її припинення. Результатом професійного розвитку є досягнення фахівцем високого рівня професіоналізму, професійної культури, самореалізації та успішності його професійної діяльності через оволодіння професійно-важливими вміннями і навичками, опанування культурою здоров'я, здатністю до стресостійкості у складних умовах праці [5, с. 85; 6, с. 438].

Професія соціальних працівників відноситься до системи «людина-людина». Їхня професійна діяльність спрямована на організацію та забезпечення підтримки та управління різними соціальними процесами, що часто вимагає від них полярних якостей, а саме: здатності бути вимогливим і у той же час уважним, доброзичливим; строго дотримуватись правових та етичних норм і вміння швидко діяти і орієнтуватися у неординарних ситуаціях; швидко приймати рішення в екстремальних ситуаціях і строго дотримуватись технологічного регламенту; бути взірцем культури поведінки і спілкування та рішуче реагувати на їхнє порушення [2, с. 48].

Варто зазначити, що професійна культура особистості може формуватися як неконтрольовано, так і під цілеспрямованим впливом на особистість зовнішніх і внутрішніх чинників. З однієї сторони, це може відбуватися через спеціально створених, сприятливих психологічних умов у процесі професійної підготовки студентів у ЗВО з метою формування і розвитку у них структурних компонентів професійної культури, з іншої – розвитку у соціальних працівників мотиваційно-ціннісної сфери та її компонентів, що сприяє розвитку внутрішніх складових їхнього професійного становлення, підвищення рівня самосвідомості у процесі професійної підготовки.

Науковець О. Пахомова, до важливих функціональних особливостей професійної культури як системи відносять такі властивості особистості:

- 1) здатність до самооновлення, саморозвитку;
- 2) породження нових способів і форм задоволення потреб і інтересів людини, що адаптують культуру до мінливих умов буття;
- 3) породження особистісного розвитку та творчої ініціативи у спеціалізованій сфері діяльності;
- 4) підвищення рівня консолідації і взаєморозуміння членів суспільства, соціального досвіду, системи ціннісних установок особистості [8].

Ключову роль у формуванні професійної культури відіграють психологічні чинники, тому що саме вони визначають внутрішні установки, міжособистісну взаємодію, мотивацію та загальну атмосферу у колективі. Професійна культура інтегрує у собі не просто комплекс правил чи рекомендацій, а є живим організмом, який формується з думок, поведінки, прагнень та емоцій людей.

Психологічні чинники мають важливе значення і у формуванні професійної культури соціальних працівників. Їхня професійна діяльність безпосередньо пов'язана з емоційними переживаннями, участі у вирішенні різного роду проблем людей та забезпеченні їхніх життєво необхідних потреб. Тому сформованість відповідних психологічних якостей та установок є критично важливими для результативної, ефективної та етичної практики. Достатній рівень сформованості конструктивних внутрі-особистісних і соціальних ресурсів у фахівців соціальної сфери, ведення здорового способу життя забезпечить їм можливість протидіяти негативним ризикам у їх професії, зберегти своє здоров'я та обумовить успішність професійної діяльності [9, с. 68].

Аналіз наукових праць просвячених проблемі формування професійної культури, результати власних досліджень дозволили нам виокремити, на наш погляд, основні психологічні чинники професійної культури соціальних працівників (рис. 1).

Співчуття та емпатія передбачає: розуміння переживань інших (здатність глибоко розуміти перспективи і труднощі своїх клієнтів, їхній емоційний стан є фундаментальною для соціального працівника); співчутливе ставлення (прояв щирої турботи і підтримки по відношенні до людей, які потребують допомоги забезпечує встановлення довірливих відносин); уникнення емоційного вигорання (здатність зберігати емпатію, не запобігати надмірній емоційній залученості, що може призвести до «вигорання»).

Повага до різноманітності і толерантність проявляється: у прийнятті відмінностей (повазі та розумінні різної етнічної, культурної, релігійної ідентичності, гендерних та інших особливостей клієнтів є необхідною умовою професійної діяльності); уникненні стереотипів та упереджень (критичне осмислення власних упереджень та готовність працювати з людьми незалежно від їхнього походження чи статусу); підтримці соціальної справедливості та прав людини (глибоке усвідомлення у важливості рівних прав і можливостей для всіх членів суспільства).

Рефлексія і самоусвідомлення інтегрує: розуміння власних переконань і цінностей (усвідомлення того, як власні цінності можуть впливати на професійну

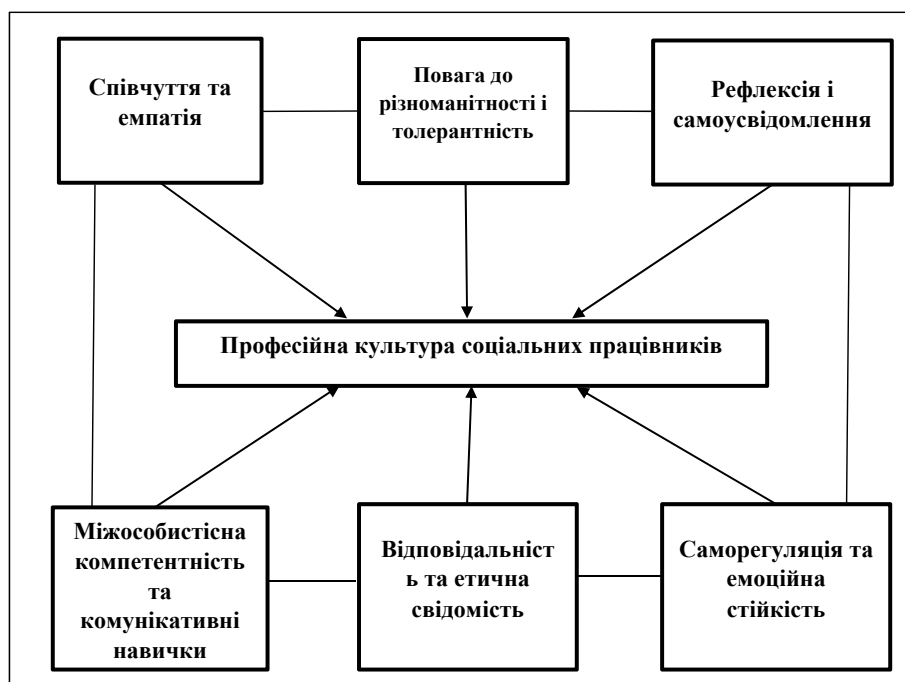

Рис. 1. Чинники професійної культури соціальних працівників

практику); здатність до самоаналізу (систематична рефлексія своїх дій, рішень та емоційних реакцій для постійного вдосконалення); усвідомлення особистих обмежень (об'єктивна та критична оцінка своїх можливостей, а також розуміння меж власної компетентності).

Саморегуляція та емоційна стійкість полягає: у здатності справлятися зі стресом (у своїй професійній діяльності соціальні працівники часто попадають під вплив негативних стрес-чинників, тому вміння ефективно протидіяти їм є важливим для збереження професійного здоров'я); збереженні професійної дистанції (здатність підтримувати необхідну дистанцію з клієнтами, для забезпечення об'єктивності та уникнення емоційного перевантаження); розвитку стратегій самодопомоги (володіння методами відновлення емоційного балансу та запобігання «вігору»). Уміння соціальних працівників протидіяти негативним стрес-чинникам, які містять у собі їхню професію значно впливає на якість та результативність їхньої професійної діяльності, успішну адаптацію та стресостійкість у складних умовах праці [10, с. 102].

Міжособистісна компетентність та комунікативні навички передбачають: активне слухання (вміння уважно слухати і розуміти потреби клієнтів), ефективне спілкування (здатність зрозуміло і чітко висловлювати свої думки, а також адаптувати стиль спілкування до особливостей аудиторій), підтримання та встановлення контакту (вміння налагоджувати довірливі стосунки з клієнтами та колегами); навички вирішення конфліктів та посередництва (здатність допомагати клієнтам у вирішенні їхніх проблем та розв'язанні конфліктних ситуацій).

Відповідальність та етична свідомість охоплює: глибоке розуміння етичних принципів соці-

альної роботи (знання та дотримання етичного кодексу професії соціального працівника); відповідальність за свої рішення і дії (усвідомлення важливості прийнятих рішень для життя і благополуччя клієнтів); прагнення до професійного зростання (постійне навчання та вдосконалення своїх знань та навичок).

Формування цих психологічних чинників є важливими елементами професіоналізму соціальних працівників та важливою умовою для оволодіння ними професійною культурою. Професійна активність та практичний досвід соціальних працівників повинні бути спрямовані на розвиток емпатії, самоусвідомлення, толерантності, емоційної стійкості та інших важливих психологічних якостей, необхідних для гуманної та успішної професійної діяльності.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Психологічні чинники мають важливе значення у формуванні професійної культури соціальних працівників. Їхня професійна діяльність безпосередньо пов'язана з емоційними переживаннями, участі у вирішенні різного роду проблем людей та забезпеченні їхніх життєво необхідних потреб. Тому сформованість відповідних психологічних якостей та установок є критично важливими для результативної, ефективної та етичної роботи фахівців соціальної сфери.

На основі проведеного теоретичного аналізу наукових джерел з проблеми формування професійної культури нами виокремлено та проаналізовано чинники професійної культури соціальних працівників, а саме: співчуття та емпатія, рефлексія і самоусвідомлення, повага до різноманітності і толерантність, саморегуляція та емоційна стійкість, міжособистісна компетентність та комунікативні навички, відповідальність та етична свідомість.

Перспективою наших подальших досліджень стане розробка програми формування професійної культури майбутніх соціальних працівників, визначення оптимальних моделей супервізії для різних категорій соціальних працівників та сфер їхньої діяльності.

Список літератури:

1. Капська А. Й. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю: Навчально-методичний посібник. Київ: УДЦССМ. URL: https://www.google.com/search?sca_esv=6a33239e80267d72&sxsrf=АНТn8zr5vx
2. Кокун О. М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: Монографія. К.: ДП «Інформ.-аналіт. агенство». URL: <https://score.ac.ukreader32306170>
3. Корінний М. Ф. Короткий енциклопедичний словник з культури / М. М. Корінний, В. Ф. Шевченко. К.: Україна. URL: <https://www.Kamenyar.com.ua/component/jshopping/rozprodazh/korinnyi-mmshevch>
4. Мойсеюк В. П. Розвиток професійно-особистісних якостей майбутніх соціальних педагогів через волонтерство. Соціально-психологічна робота: інновації, стратегії та можливості [електронне видання] : Збірник матеріалів круглого столу з міжнародною участю, Кам'янець-Подільський – Ломжа, 19 березня 2025 р. / Наукова редакція: Зоя Шарлович, Мар'ян Тріпак, Оксана Палилюк, Марина Волошук. Видавництво: MANS w Łomży, 2025. С. 83–87. DOI 10.58246/WSPN4523
5. Мойсеюк В. П. Професійна компетентність соціальних працівників як основна умова збереження їх професійного здоров'я. Сучасні стратегії сталого розвитку держави та суспільства: наукові горизонти та перспективи: збірник матеріалів II-ї науково-практичної конференції за міжнародною участю / за наук. ред. О. В. Чепелюк, В. Д. Філіппової, В. М. Демченка. Хмельницький: ХНТУ, 2025. Том 2. С. 437-440. URL: <https://nung.edu.ua/sites/default/files/2025-04/%D0%97%D0%>
6. Мойсеюк В. П. Здоров'я фахівців соціальної сфери як чинник успішності їх професійної діяльності. *Соціальна робота та психологія: освіта і наука*. 2024. Вип. 2. С. 66-71. DOI: <https://doi.org/10.32782/3041-1351/2024-2-12>
7. Мойсеюк В. П., Столяренко О. Б., Жилияк Н. В. Наукові основи формування резильєнтності соціальних працівників і психологів. Інклюзія і суспільство, НРЗВО Кам'янець-Подільський державний інститут. Вип. 1(9). 2025. С. 100–106. DOI: <https://doi.org/10.32782/2787-5137-2025-1-12>
8. Музальов О. Теоретико-методичні засади формування професійної культури у процесі навчально-виховної діяльності. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. № 3. С. 141–151. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pippo_3_18.
9. Пахомова, О. (2019). Культурологічний підхід до проблеми професійного становлення майбутнього психолога. *Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології»*, (14). URL: <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2011-14.%p>
10. Щеголева Т. Л. Формування професійної культури майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі вивчення дисциплін гуманітарного циклу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький. URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I

References:

1. Kapska, A.Y. Sotsialna robota: deiaki aspekty roboty z ditmy ta moloddu: Navchalno-metodychnyi posibnyk [Social work: some aspects of working with children and youth: Educational and methodological manual]. Kyiv: UDCSSMM. Retrieved from: https://www.google.com/search?sca_esv=6a33239e80267d72&sxsrf=АНТn 8z r5vxG. [in Ukrainian].
2. Kokun, O. M. Psykholohiia profesiinoho stanovlennia suchasnoho fakhivtsia: Monohrafiia [Psychology of professional development of a modern specialist: Monograph]. Kyiv: State Enterprise «Information-analytical agency». Retrieved from: <https://score.ac.ukreader32306170>. [in Ukrainian].
3. Korinnyi, M. Korotkyi entsyklopedychnyi slovnyk z kultury [Short encyclopedic dictionary of culture] / M. M. Korinnyi, V. F. Shevchenko. Kyiv: Ukraine. Retrieved from: <https://www.Kamenyar.com.ua/component/jshopping/rozprodazh/korinnyi-mmshevch>. [in Ukrainian].
4. Moiseyuk, V. P. (2025). Rozvytok profesiino-osobystisnykh yakosteï maibutnykh sotsialnykh pedahohiv cherez volonterstvo. Sotsialno-psykholohichna robota: innovatsii, stratehii ta mozhlyvosti [Development of professional and personal qualities of future social educators through volunteering. Social and psychological work: innovations, strategies and opportunities [electronic edition]: Collection of materials of the round table with international participation, Kamianets-Podilskyi – Lomza, March 19, 2025 / Scientific editor: Zoya Sharlovych, Maryan Tripak, Oksana Palilyulko, Maryna Voloshchuk. Publisher: MANS w Łomży, P.83-87. DOI 10.58246/WSPN4523. [in Ukrainian].
5. Moiseyuk, V. P. (2025). Profesiina kompetentnist sotsialnykh pratsivnykiv yak osnovna umova zberezhenia yikh profesiinoho zdorovia. [Professional competence of social workers as a basic condition for maintaining their professional health]. Modern strategies for sustainable development of the state and society: scientific horizons and prospects: collection of materials of the II scientific and practical conference with international participation / scientific editors O. V. Chepelyuk, V. D. Filippova, V. M. Demchenko. Khmelnytskyi: KhNTU, Volume 2. P. 437–440. URL: <https://nung.edu.ua/sites/default/files/2025-04/%D0%97%D0%>. [in Ukrainian].
6. Moiseyuk, V. P. Zdorovia fakhivtsiv sotsialnoi sfery yak chynnyk uspishnosti yikh profesiinoi diialnosti [Health of social sphere specialists as a factor of success of their professional activity]. *Social work and psychology: education and science*. (2024). Issue 2. P. 66–71. DOI: <https://doi.org/10.32782/3041-1351/2024-2-12>. [in Ukrainian].
7. Moiseyuk, V. P., Stolyarenko, O. B., Zhylyak, N. V. (2025). Naukovi osnovy formuvannia rezyliientnosti sotsialnykh pratsivnykiv i psykholohiv. [Scientific foundations of the formation of resilience of social workers and psychologists]. Inclusion and society, Kamianets-Podilskyi State Institute of Higher Education, Issue 1(9), P. 100-106. DOI: <https://doi.org/10.32782/2787-5137-2025-1-12>. [in Ukrainian].

8. Muzalyov, O. Teoretyko-metodychni zasady formuvannya profesiinoi kultury u protsesi navchalno-vykhovnoi diialnosti [Theoretical and methodological principles of the formation of professional culture in the process of educational activity]. *Pedagogy and psychology of professional education*, 3, 141–151. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pippo_3_18. [in Ukrainian].

9. Pakhomova, O. (2019). Kulturolohichni pidkhid do problemy profesiinoho stanovlennia maibutnoho psykholoha. [A cultural approach to the problem of professional development of a future psychologist]. *Collection of scientific papers «Problems of modern psychology»*, (14). Retrieved from: <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2011-14.%p>. [in Ukrainian].

10. Shchegoleva T. L. Formuvannya profesiinoi kultury maibutnikh ofitseriv-prykordonnykiv u protsesi vyvchennia dystsyplin humanitarnoho tsyклу. [Formation of professional culture of future border guards officers in the process of studying disciplines of the humanitarian cycle]: author's abstract of the dissertation ... candidate of pedagogical sciences: 13.00.04. Khmelnyskyi. Retrieved from: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I. [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 16.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 15.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 21.05.2026